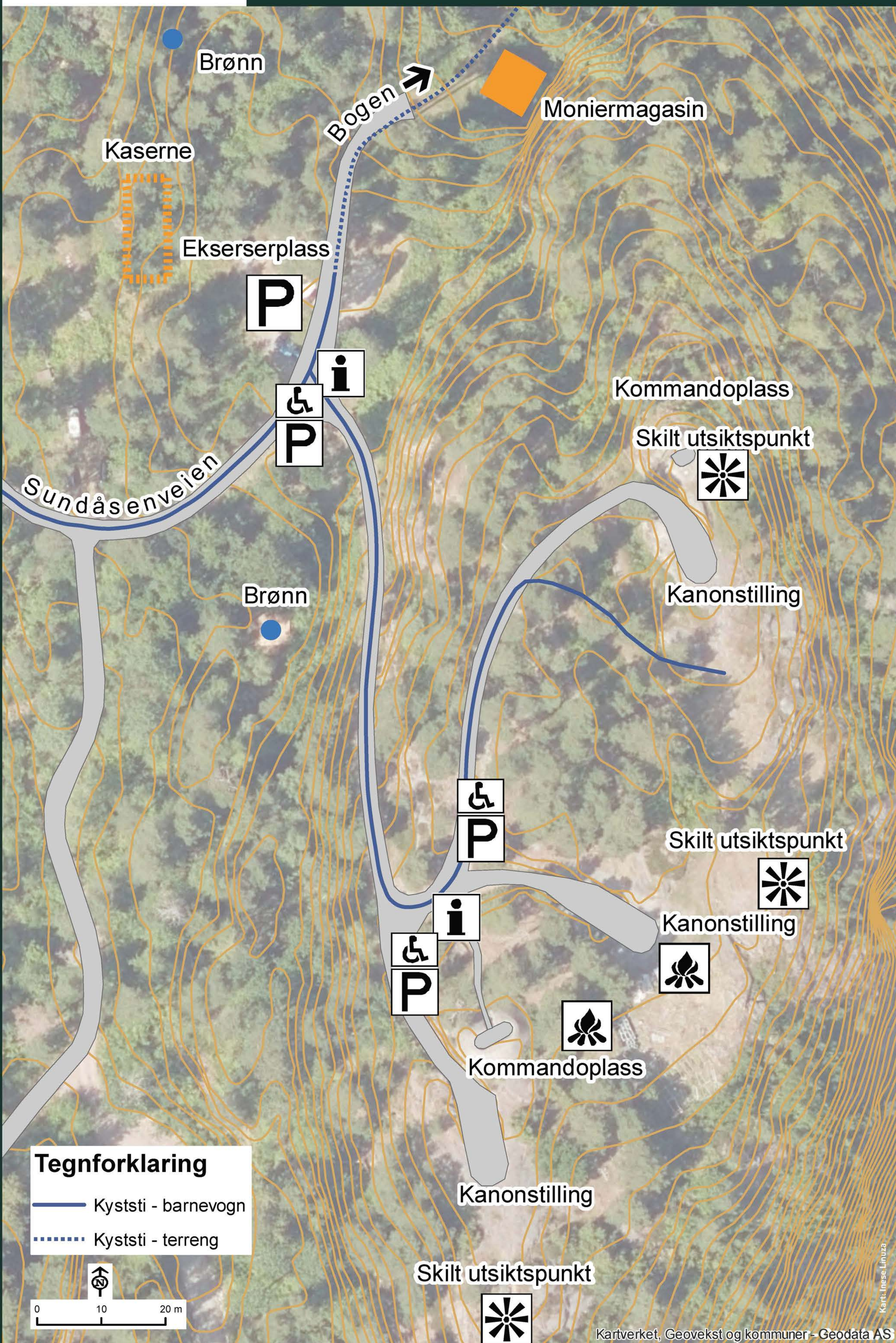

SANDEFJORD
KOMMUNE

Sundåsen

Tidlig forsvarshistorie

Mot vest, på den andre sida av vei 303, ligger Frøsås. Her er rester av en bygdeborg fra ca 550 – 800 e.kr.

Tidligere ble Sundåsen kalt Vetan, et navn som er knyttet til gamle vardeplasser. Sundåsen var en av flere vardeplasser langs kysten og langs ferdselsveier. Når vardene, en etter en, ble stukket i brann, var det for å varsle ufred i landet. Den tidligere varden var sannsynligvis plassert ved nordre kanonstilling, godt synlig til Slottsfjellet i Tønsberg. Slottsfjellet har også hatt en forsvarsstrategisk betydning fra gammelt av.

Unionsoppløsningstida – dramatisk og full mobilisering i 1905

Fra 1814 var Norge et selvstendig rike, men i union med Sverige. Vi hadde felles konge og forsvar.

1890-årene var en urolig tid i forholdet til Sverige. Norge rustet opp sitt forsvar, og det ble bygget flere festningsanlegg. Dette ble akseptert av Sverige som en del av felles norsk – svensk forsvar, spesielt mot Russland. Forsvarskommisjonen bestemte i 1891 at det skulle bygges ut festningsverker som skulle beskytte innseilingen til Tønsberg og Melsomvik. Melsomvik krigshavn ble etablert med Håøya og Sundåsbatteriet for å forsvare havnen. Marinebasen Karljohansvern i Horten var vanskelig å forsvare, og en eventuell fiende kunne legge seg på utsiden av havnen og bombardere den norske flåten om den ble liggende der i en krigssituasjon. Ved et eventuelt angrep rettet mot flåten i Melsomvik, skulle den norske marinen kunne rømme ut i Oslofjorden enten via Vestfjorden eller via kanalen forbi Tønsberg.

I 1905 vedtok det norske Stortinget at unionen med Sverige skulle oppløses. Det var risiko for væpnet konflikt med Sverige. Den norske marinen ble flyttet fra hovedbasen i Horten til Melsomvik, beskyttet av minebelter i tillegg til befestningene. På Håøya og Sundåsen ble ammunisjonslagrene fylt 28. mai. Fra 7. juni var det fast døgnvakt på kommandoplassen og 8. september kom mobiliseringen. To dager seinere var begge befestningene fullt oppsatt.

Forhandlingene mellom Sverige og Norge endte fredelig med Karlstadforliket. 14. oktober ble soldatene dimittert. I alt 60 mann ble tilbake på Håøya og Sundåsen som vaktmannskaper.

Ettertida har vist at svenskene hadde en meget omfattende strategi for hele Oslofjordområdet, inkludert Tønsbergfjorden. Det kunne blitt dramatisk både på Sundåsen og andre steder dersom det hadde blitt væpnet konflikt i 1905.

Sundåsen under 2. verdenskrig

Sundåsen hadde ingen strategisk betydning under andre verdenskrig. Tyskerne overtok anlegget i 1940. De gamle krupp-kanonene av typen l25 var for gamle til nyttig bruk, og ble fjernet. Tyskerne bygget tre skytestillinger helt nede ved sjøen, mot Håøya. På selve fortet ble det ikke bygget noe nytt.

Kilder/sources:

- Erlend Larsen: Dagbok fra Tønsbergfjordens befestninger 1905- året som endret våre liv
- Yngvar Halvorsen
- Per Erik Olsen
- Forsvarets landsverneplan (Forsvarsbygg 2002)
- Vestfold fylkeskommune
- Sandefjord kommune

Foto: Inger S. Abrahamsen

Foto: Inger S. Abrahamsen - Stokke Rotary- dugnad nordre kommandoplass